

Jan Heřmánek
David Miřejovský

SVĚTLEM PROTI TEMNOTĚ

Příběhy české pomoci Ukrajině

Argo

Jan Heřmánek, David Miřejovský
Světlem proti temnotě

Přebal s použitím fotografie z archivu Jana Heřmánka
navrhl a graficky upravil Martin Radimecký.

Jazykový redaktor Jiří Popiolek.

Korektury Tereza Janků.

Odpovědná redaktorka Markéta Šnoblová Nová.

Technická redaktorka Saša Švolíková.

Vydalo nakladatelství Argo, Milíčova 13, 130 00 Praha 3,
www.argo.cz, roku 2025 jako svou 5971. publikaci.

Sazba Martin Radimecký.

Vytiskla tiskárna Protisk.

Vydání první.

ISBN 978-80-257-4869-5

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod Kosmas

Sklad: V Zahradě 877, 252 62 Horoměřice

Tel.: 226 519 383

E-mail: odbyt@kosmas.cz

www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit

v přátelském internetovém knihkupectví

www.kosmas.cz

Kapitola první

MRÁZ PŘICHÁZÍ Z MOSKVY

Jan Heřmánek

V dálce znějí na pozadí výbuchy doprovázející dopady minometných granátů. Za zády jsou slyšet rozkazy velitelů družstev praporní baterie a jejich opakování podřízenými. Předě mnou stojí Petr Pojman a zapisuje si detaily práce obsluhy minometu. Ač technicky má být jaro, fouká ledový vítr a všichni jsou zabalení do různých šál a kulek. Četa vojáků vypadá spíš jako Němci u Stalingradu. Po ukončení palby a zaznamenání výsledků nasedáme na korby nákladáků a přesouváme se zpět do kasáren.

Je rok 2018 a my jsme na pravidelném výcviku aktivních záloh (AZ)¹ Armády České republiky u 72. mechanizovaného praporu. Sloužím v něm od roku 2010. Během přestávky na jídlo sedíme s ešusy naplněnými gulášem na louce u zaparkované vojenské techniky. No, sedíme, jenom část z nás, je pořád větrno a teplota pod bodem mrazu. Většina z nás tedy postává kolem stojící vojenské techniky, aby se za ní schovala před větrem a sněhem.

1 Aktivní zálohy jsou vojáci, kteří slouží na částečný úvazek. Například moje průměrná délka roční služby je zhruba šedesát pět dní. Principem záložních jednotek po celém světě je doplňování pravidelné armády během bezpečnostních krizí, živelných pohrom nebo války. Záložáci intenzivně cvičí se svými profesionálními kolegy a účastní se i zahraničních misí či operačních nasazení. Podobně funguje systém armádních záloh třeba ve Velké Británii a Spojených státech. Na Ukrajině mají k armádním zálohám nejbližší jednotky teritoriální obrany. Právě v konfliktu s Ruskem se jasně ukazuje jejich význam. Na začátku války se účastnily tvrdých bojů a později držely méně exponované pozice, aby se jednotky pravidelné armády mohly plně soustředit na vlastní úkoly v krizových oblastech.

Když jdu vydat pokyn k přesunu na další cvičiště, slyším Petra Pojmana, jak emotivně vypráví zážitky z Ukrajiny. Zaposlouchám se do povídání o projektech, které tam s *Team 4 Ukraine* dělá. Jeho příběhy mi připadají vzdálené, sice zajímavé, ale přeci jen se týkající lokální války někde ve východním cípu Ukrajiny. S Petrem o tom ale mluvím rád. Hlavně proto, že se od něj vždy dozvím něco nového a vojensky zajímavého.

Dění v této části světa v roce 2018 moc nesleduji. Vím vlastně jen to, že se Rusko dlouhodobě snaží Ukrajinu udržet ve své sféře vlivu. Moskvu nicméně zároveň vnímám jako největší hrozbu pro naši svobodu a bezpečnost. Evidentně nejsem sám. Během výcviku trénujeme obranu naší republiky právě proti sice nepravděpodobnému, ale možnému útoku z východu.

Sedmnáct let po jedenáctém září však naprostá většina z nás považuje v naší části světa za daleko reálnější a pravděpodobnější hrozbu terorismu než velkou konvenční válku. Tu v tu chvíli známe vesměs jen z filmů. Že by se vlastně jen pár stovek kilometrů od našich hranic rozhořel takový konflikt a mohl by reálně ohrožovat i nás, si nikdo nepřipouští.

Z diskuze nad vzdáleným konfliktem nás vytrhává klakson řidiče tatro, která vozí stravu a už musí vyrazit pryč. Diskuse skončila, vracíme se zpět do kasáren k dalším úkolům.

Proč byla a je služba v armádních zálohách tak určující pro moji pomoc na válkou zmítané Ukrajině? Rozhodně v tom roli hraje smysl pro povinnost pomoci, jež ve mně armáda a instituce utužují přes čtrnáct let. Ale také víra, že jsem díky zkušenostem ze služby schopen lépe rozpoznat míru a druh nebezpečí, který mi při konkrétním výjezdu na ukrajinskou frontu hrozí. Díky tomu snad více než jiní umím rizika detekovat a organizovat práci sebe i týmu tak, abychom z toho nakonec vyvázli všichni živí.

Únor 2022. Sedím v kanceláři a na obrazovce počítače vidím zprávy o soustředění ruských vojsk na hranici s Ukrajinou. Už poněkolkáté slyším prezidenta Miloše Zemana, že zprávy

amerických i dalších tajných služeb o chystaném útoku Ruska jsou jen strašení a blamáž. Od kolegů z práce také zaznívají podobné výroky: „Rusové jen straší a zase se stáhnou. Co by tím získali? Válka v Evropě už dneska nehrozí, to je jen blufování.“

O této Moskvou neustále eskalované krizi i moji přátelé z armády a dalších bezpečnostních sborů soudí, že nejspíš vyústí v omezenou invazi do Ukrajinou ovládaných částí Doněcké oblasti. Nejpravděpodobnější jim přijde varianta pokračování takzvané salámové metody, kdy Rusko rychle ukrojí další kousek Ukrajiny. Odhadují také to, že Západ zareaguje stejně jako dříve a čin Kremlu jenom rezolutně odsoudí v nějakých deklaracích. Moskvu za to ovšem nijak citelně nepotrestá.

Do otevřeného konfliktu s Ruskem se opravdu nikomu nechce. Každému je jasné, že by to i v případě vítězství znamenalo obrovské materiální i lidské ztráty. Stejně to vidí dokonce i Petr Pojman, spolubojovník z aktivních záloh, který je aktuálně v Doněcku jako pozorovatel mezinárodní mise OBSE dohlížející na mír v Evropě.

Bohužel se ale stane to, čeho jsem se podvědomě obával já. Jen několik dní před invazí se ke mně dostala informace, že ruské jednotky u hranic Běloruska a Ukrajiny dostávají nejen zásoby munice, ale i zdravotnického materiálu a krve. Oficiálně přitom mají být na cvičení.

Okamžitě mě napadá, že něco takového se rozhodně nedělá během výcviku. I na případné blufování je to příliš drahé. Krev se totiž takovým nakládáním znehodnotí. Pokud by to ruské velení nemyslelo vážně, brzy by mu ohromně narostly finanční ztráty. Nehledě na nesmyslnost takového počínání a plýtvání.

V tu chvíli jsem si definitivně uvědomil, že Rusko netaktizuje, aby získalo od Západu ústupky. Už je mi jasné, že na mnohem slabší ukrajinskou armádu zaútočí, a začínám si klást dost nepříjemné otázky, co bude dál, když Ukrajinu porazí, a jestli mu to bude stačit. Mám obavy, aby rovnou neotestovalo ochotu NATO bránit východní křídlo.

V armádě jsem za pesimistu a pro kolegy v průmyslové firmě, kde mám civilní zaměstnání, za ufona, jenž si na částečný úvazek odskakuje na vojnu a všechno vidí zbytečně moc černě.

Je ráno dvacátého čtvrtého února 2022² a všechny dohady se rozplynuly. Rusko začalo masivně bombardovat Ukrajinu. Jeho ozbrojené síly zaútočily nejen z vlastního území, ale i z Běloruska, anektovaného Krymu a okupovaných částí Doněcku a Luhansku. Na Ukrajinu se valí plná síla těžkých mechanizovaných jednotek za podpory letectva a námořnictva.

Vladimir Putin vystoupil s prohlášením, kde mluvil o *speciální vojenské operaci* mířící proti *fašistické Ukrajině*. Tahle snůška výmyslů a polopравd, se kterými Rusko tradičně operuje, je mi v kontextu agresivní války o to odpornější. Přitom ještě před několika dny veřejně sliboval, že Rusko na Ukrajinu nezaútočí! Jako bych slyšel Hitlera ve třicátých letech a jeho sliby, že mu budou stačit Sudety.

Při sledování záběrů z bombardování a postupu ruských tanků se mi vybavují mezní momenty Československa z let 1938 a 1968. O nich jsem se nejen učil ve škole, ale především mi o nich vyprávěli příbuzní, kteří je sami zažili. V tu chvíli jsem zaujal jasný postoj, že se nemůžu nečinně dívat na televizi, jak zase někdo obsazuje Evropu a vraždí lidi, kteří chtěli patřit do její svobodné části.

Cloumá mnou vztek, ale i tak dokážu uvažovat s chladnou hlavou. Mám sice armádní výcvik, ale jen tak odejít od rodiny s malými dětmi do bojů by nebylo nejmoudřejší. Po chvíli přemýšlení si uvědomuju, že můžu být prospěšný třeba tím, že seženu co nejvíc věcí, které akutně potřebují ukrajinští obránci i chudáci civilisté. Okamžitě беру do ruky telefon a píšu Petrovi,

2 V ranních hodinách Vladimir Putin zveřejnil prohlášení, v němž oznámil zahájení „speciální vojenské operace“. Deklarovanými cíli byly „demilitarizace“ a „denacifikace“ Ukrajiny.

ale kvůli situaci, v níž je, reaguje na textové zprávy až za několik hodin. Celá mise OBSE se totiž neprodleně evakuuje z nebezpečné oblasti.

Když jsme se konečně spojili, žádám Petra o kontakty na velitele jednotek, které dlouho zná a věří jim. Sám jsem se rozhodl využít síly sociálních sítí a vypisuju veřejnou výzvu na Facebooku. V ní žádám všechny, kteří chtějí pomoci statečným obráncům Ukrajiny, ať během osmačtyřiceti hodin přivezou co nejvíce balistických helem a vest, termovizí, dronů, taktických vest a dalšího vybavení. Nabízím, že vše díky nově získaným kontaktům z ukrajinské armády odvezu přímo k frontě, aby měli vojáci v čem a jak bojovat.

Reakce lidí z military komunity mě pozitivně překvapuje. Mám v bezpečnostních sborech mnoho přátel. Opravdu jsem ale nečekal, že se během pár hodin u vrat našeho domu začnou objevovat jednotlivci, nebo dokonce celé skupiny lidí. Mnozí přivázejí vlastní vybavení, další ho pro ukrajinské obránce nakupují v armyshopech a hned mi ho věnují.

Jedna situace se mi vrývá do paměti navždycky. Přichází známý, který si nedávno koupil kompletní balistickou ochranu, aby se v ní účastnil takticko-střeleckých soutěží. Kvalitní výstroj za desítky tisíc mi předává s prostým konstatováním: „Mladí Ukrajinci ji teď potřebují mnohem víc. Já si zase našetřím na novou.“

Chvíli po něm přicházejí kamarádi, kteří se věnují airsoftu a napodobovali ruské výsadkáře z osmdesátých nebo devadesátých let. Své vesty, helmy a ostatní vybavení mi dávají s prostým konstatováním: „Uniformy těchhle svinů už nechceme nosit. Ukrajinským klukům na frontě to ale třeba pomůže.“

Neuplynulo ani dvacet čtyři hodin a veranda, chodba i část zahrady se plní taškami s materiální pomocí. Na takovou vlnu solidarity se přichází podívat i senátor Zdeněk Hraba, který také bydlí v Říčanech u Prahy. Při pohledu na kopec darovaných věcí se mě ptá, jestli to opravdu lidé přinesli za jediný den po výzvě na

Facebooku. To mu potvrzuju a on nadšeně povídá: „To je úžasné! Češi se opravdu ukázali!“

S nakládkou věcí mi přijíždějí pomoci dva Tomášové z military klubu v Nové Pace. Doporučili mi je kamarádi z armády. Kluci si narychlo vzali volno. Přijeli navíc vlastním autem. Lidé jsou tak štedří, že do mé dodávky by se všechno nevešlo. Už máme téměř po strop naložený i jejich vůz, když se mi ozývá kamarád Bubák. Právě on měl na dlouhou cestu na východní Ukrajinu vyrazit se mnou. Omlouvá se, že onemocněl, ale sehnal za sebe náhradu: „Posílám super kámoše. Říká se mu Mamut. Bude se ti líbit.“

Nikdy jsem o Mamutovi neslyšel, ale Bubákovi věřím, že by se mnou na takovou cestu neposlal žádného blbce. Půl hodiny nato u nás před domem zastavuje další dodávka a z ní vystupuje sympatický, byť prostorově výrazný borec.

„Prozradil ti Bubák nějaké podrobnosti?“ ptám se ho.

„Říkal, že je potřeba na hranice něco odvézt obráncům Ukrajiny. Ať se proti těm ruským kurvám udrží.“

„My ale nejedeme jenom k hranicím. Míříme přímo za vojáky, do války, a bude to možná nebezpečné.“

Mamut mě překvapil: „Ty kluky v tom nemůžeme nechat. Žádný problém, jedu!“

S Mamutem si ťukáme zaťatými pěstmi na znamení vzájemného respektu. Během chvíle vše naložíme a můžeme vyrazit. Mě ale čeká ještě jeden nelehký krok. Rozloučit se s manželkou a třemi malými dětmi. Ty samozřejmě závažnost situace nechápou a vytržení z domácího stereotypu si vesele užívají.

S Evou máme za sebou vážný rozhovor, kdy jsem jí vysvětlil, co a proč musím udělat. Probrali jsme také, jestli to jako rodina zvládneme. Vždycky si budu pamatovat, co mi tehdy žena řekla: „Já se o tebe bojím. Nemůžu proto souhlasit s tím, abys jel. Zároveň ti to ale ani nemůžu zakázat, když rozumím, proč to děláš.“

Kluci mezitím naše civilní dodávky označují červenými kříži a přidávají české a ukrajinské vlajky. Děláme společnou fotku

a vyrážíme na cestu. Čeká nás hodně nudných kilometrů po dálnici. Země, kterou ničí brutální válka, je od Říčan u Prahy vzdálená jen sedm set padesát kilometrů. Pouhých osm hodin jízdy. To je asi jako z Prahy do švýcarského Zürichu.

Prvním, a rozhodně ne posledním překvapením na cestě jsou pro mě kvalitní polské dálnice. Během osmi let, která od mé poslední návštěvy u severních sousedů uplynula, se tam hodně změnilo. K ukrajinskému hraničnímu přechodu Medyka ale poslední kilometry zdoláváme po okreskách. Zimní počasí nám dělá trochu potíže a před námi se tvoří sněhové jazyky. V pohraničí pak často narážíme na policejní hlídky, které omezují příjezd k samotnému přechodu. Nás ale nechávají policisté bez problémů pokračovat. Označení vozů dává jasně najevo, že přivážíme válčící zemi pomoc, a proto nás nezastavují.

Po příjezdu k hraničnímu přechodu se před námi objevuje smutný obraz. Stovky uprchlíků z Ukrajiny, ověšených batohy a taškami s veškerým majetkem, pomalu postupují k evakuačním autobusům. Všiml jsem si, že postavy navlečené do zimního oblečení jsou téměř výhradně ženy a děti. Uprchlíci netuší, co je čeká, jestli se ještě vůbec někdy budou moci vrátit do své domoviny a jestli se setkají se svými muži, syny a otci.

My zase nevíme, co na druhé straně hranice čeká nás. Čáru nakreslenou na silnici uvnitř areálu hraničního přechodu přejíždíme nečekaně rychle. Polští pohraničníci se jen zeptali, co a kam vezeme, a nijak detailně nás nekontrolovali. Když naše auto zamířilo k velké ceduli Україна, pronesl Mamut do ticha jen: „Ty vole, tak jsme tady.“

Mezi čekajícími lidmi se pohybují plně ozbrojení pohraničníci, kteří jsou očividně sami dost vystresovaní z nejisté budoucnosti. Hraniční kontrola trvá asi čtyřicet minut. Rusky nebo ukrajinsky naše parta umí minimálně, takže když se nás na příjezdu ptá voják s automatickou puškou přes rameno: „Skolka v mašině?!“ chvíli přemýšlíme, co tím myslí. Pak hlásíme počty a ukazujeme pasy.

Dostáváme papírek s razítkem a já poprvé hraju „ukrajinskou razítkovanou“. U budky s nápisem v azbuce a anglicky Passcontrol ukazujeme pasy. Celnice nám posunky vysvětluje, že chce k pasům i papírek s razítkem. A od dalších celníků pak v ukrajinštině padají vcelku srozumitelné dotazy, proč jedeme do válkou zmítané země a co tam vezeme.

Tísňovou atmosféru nejistoty dokresluje průběžné hlášení z rozhlasu pro pohraniční stráž, zástupy prchajících civilistů, vojáci s plnou výzbrojí a ochrannými vestami, ošuntělý vzhled ukrajinského přechodu i chladný vítr, který si pohrává s uvolněnými plechy střechy budovy celnice.

Posunky, případně mixem češtiny, angličtiny i několika ruských slovíček vysvětlujeme, že vezeme pomoc obráncům země, a ukazujeme na obsah nacpané dodávky. Nakrátko se celníkům v přísném obličejí objeví milý úsměv se slovy *ďakujemo*.

Když nám celnice dala na papírek další razítko a vrátila pasy, pochopil jsem, že úkolem asi bude sbírat razítka. Měl jsem pravdu, další pohraničník se letmo podíval na obsah obou dodávek a opět na papírek přidal další razítko.

Při opuštění celního prostoru nás ozbrojený voják vyzval, abychom mu orazítkovaný papírek ukázali. Zkontroloval, jestli máme všechno (a nevynechali jsme žádnou kontrolní proceduru), a otevřel nám bránu do Ukrajiny.

Obrázek za hranicí je ještě surovější než na polské straně. Od hraničního přechodu se táhnou nekonečné fronty pěších s velkými taškami, kufry a batohy. Kolony aut, u kterých ani nejde dohlédnout na konec. Vozy, jimž došlo palivo, kdosi odtlačil do příkopu. Drtivá většina utíkajících obyvatel jsou opět ženy s dětmi, často velmi malými. Vidím matky držící miminka v náručí. Po návratu domů jsme se dozvěděli, že zde dokonce několik malých dětí umrzlo.

Občas rodinu doprovázejí muži, ale ty do blízkosti přechodu ani samotné hranice nepouštějí. Nesmí totiž opustit Ukrajinu. Je třeskatý mráz a víchř, který s sebou bere přemrzlý sníh a bičuje

jím obličej vyčerpaných a promrzlých civilistů. Ti hledají záchranu u západního souseda. Poblíž silnice k hraničnímu přechodu jsou rozdělané ohně. Lidé se u nich snaží alespoň trochu zahřát, než se jim podaří vyčekat frontu a zemi opustit.

Od svých kontaktů ve Lvově, kam nyní míříme s první pomocí, víme, že do pěti ráno platí stanné právo a nesmí se ani jezdit po silnicích. Po překročení hranice tedy zastavujeme na čerpací stanici nedaleko celnice. Pumpa je zavřená a jen lehce osvětlená. Přesto ji nacházíme obsypanou lidmi, kteří doufají, že se dostanou z napadené země do bezpečí. Celé rodiny zde sedí na zemi nebo se choulí v hloučcích a snaží se navzájem zahřát, hlavně děti. Všude je cítit napětí, strach a zoufalství lidí, jimž se nyní obrátil život vzhůru nohama.

S kluky sedíme v dodávkách s puštěným motorem a čekáme, až budeme moci pokračovat. Pozorujeme krutý obraz trpících lidí. Neustále nám někdo klepe na okno a žádá, abychom jeho, nebo aspoň děti převezli přes hranici. K mému překvapení jsou mezi uprchlíky i desítky lidí snědé pleti, kteří rozhodně nezapadají do představ o východoevropské slovanské zemi. Až zpětně jsem se dozvěděl, že z Ukrajiny v tu chvíli utíkalo na západ mnoho vysokoškoláků z Afriky a Blízkého východu, kteří do země přijeli studovat.

Jsou dvě hodiny ráno a situace na benzinové pumpě je čím dál napjatější. Lidé více a více upínají naděje ke dvěma dodávkám z Evropské unie. Po chvíli se rozhoduju a беру do ruky vysílačku: „Kluci, nebudeme čekat, pojedeme hned. Ty lidi jsou naprosto zoufalí, mají malé děti, miminka... je dost možné, že se na nás časem někdo vrhne, aby nám auto ukradl a prorazil si cestu na druhou stranu hranice. Musíme to risknout.“

Mamut i oba kluci v druhé dodávce na mě kývají, že rozumí a situaci vidí podobně. Vyrážíme tedy vstříc temné, chladné a válkou zmítané Ukrajině. Píšu přes WhatsApp kontaktu ve Lvově Andrijovi, že pokračujeme rovnou, a přidávám přibližný dojezd na místo srazu. Rychle reaguje, že zprávu dostal a očekává nás.

Silnice od přechodu je malá okreska, lehce zavátá sněhem, s náhodně rozesetými dírami, do kterých ale může klidně zapadnout celé kolo. Po asi dvou kilometrech potkáváme první vojenský checkpoint³, kde nás jasným světlem z baterek vojáci vyzývají, abychom vypnuli čelní světlomety.

Voják v balistické vestě a plechové přilbě se mě ukrajinsky ptá, kdo jsme a kam jedeme. Ukazujeme na označení aut, kde máme ukrajinsky napsáno „pomoc Ukrajině“ a českou i ukrajinskou vlajku.

Kromě vojáka, který se nás ptá a kontroluje pasy, se kolem pohybují další nervózní příslušníci jednotky. Ti jsou vyzbrojeni i vystrojeni různě. Reálně vypadají spíš jako sousedská domobrana. Je z nich cítit napětí a strach, zároveň ovšem ráznost. V tu chvíli jsem si uvědomil, že tyhle staré chlápky a mladé kluky bez výcviku nesmíme ničím překvapit, žádné prudké pohyby nebo nečekané reakce. Oni se dost možná bojí více než my.

Jak jsme později na Ukrajině měli možnost zažít, k nepochopení situace a střelbě naším směrem stačí u vyděšených branců málo. Tentokrát jsme na blokpostu poprvé a po vyjasnění situace nás velitel pouští dál.

Na kontrolní body obsazené mixem vojáků, policistů a domobrany narážíme každých dva až pět kilometrů během celé cesty do Lvova. Všechny odbočky z hlavní silnice do blízkých vesnic jsou zatarasené harampádím a pytlí s pískem. Často je u nich vybudovaný i malý bunkřík s vyvěšenou ukrajinskou vlajkou.

Postupně se rozednívá. Končí také zákaz vycházení. Lvov je vzdálený jen asi osmdesát kilometrů. Cesta ale kvůli počasí, nekvalitní silnici i častým kontrolám neubíhá moc rychle. Když se konečně blížíme, píše mi Andrij, že se máme vyhnout příjezdu ze západu po hlavní silnici. „Je tam kousek od cesty letiště a Rusové ho právě bombardují raketami dlouhého doletu. Musíte jet více spodem!“

3 Kontrolní stanoviště spravované na silnici armádou nebo policií. Na Ukrajině se jim říká blokpost.

Vysílačkou předávám informaci klukům v druhé dodávce a dívám se do mapy, kudy vede vhodná objízdná trasa.

Další půlhodinu trvá, než se dostaneme na hranici města. V ranní špičce se tu tvoří kolony vozidel. Na všech vjezdech do metropole západní Ukrajiny jsou blokposty s vojáky a policisty. Kontrolují každé auto. Během cesty jsme od přátel dostávali zprávy, že se po Ukrajině pohybují diverzní skupiny ruských jednotek v civilu. Tito záškodníci mají označovat cíle pro letectvo, nebo přímo sami útočit na vojenské cíle v týlu.

Během prvních pár měsíců války se naštěstí podařilo většinu těchto skupinek zlikvidovat nebo zajmout. Rusové byli pravděpodobně přesvědčeni, že splynou s davem. Ukrajinci ale dokáží velmi rychle odhalit i to, že rusky mluvící člověk nepochází z Ukrajiny, protože nemá typický přízvuk. Vysazené sabotéry pak zradila i neznalost místního prostředí.

Naše dodávky označené jako ty, co vezou pomoc, dostávají na předměstí Lvova přednost. Ani se nemusíme moc snažit a ostatní řidiči nás pouštějí před sebe.

Na blokpostu se však stále opakuje pravidelný scénář nedůvěřivých otázek, letmého nahlédnutí do vozu a pak zase poděkování a vřelého rozloučení. Přijíždíme na smlouvené místo, překvapuje mě, že jde o obchod s vojenským a outdoorovým vybavením. V Česku takovým místům už tradičně od devadesátých let říkáme armyshopy. V mraze tady stojí fronty mužů.

Telefonuju Andrijovi, že jsme na místě, ale nevím, kam přesně jít. Z obchodu vychází v civilu oblečený vysoký, statný mladý muž. Může mu být kolem pětadvaceti a míří k nám. Vřele nás přivítá slušnou angličtinou se silným východním přízvukem. Nenechá nás stát v mrazu a hned nás pozve do obchodu. Ten je taky plný mužů, kteří si zkoušejí různé oblečení a dávají dohromady výbavu.

„Tihle muži si kupují vybavení pro obranu vlastního domu?“ ptám se Andrije.

Jeho odpověď mě trochu překvapí: „Ne, oni se tady hlásí dobrovolně k odvodu. Majitel obchodu poskytl prostory armádě.“

Také veškeré vybavení daroval ozbrojeným silám. Zaměstnanci teď fungují jako výstrojní seržanti. Pomáhají brance vystrojit vším, co potřebují.“

V bývalém armyshopu, nyní výstrojním skladu pro nové brance, panuje čilý ruch. Všude postávají nebo posedávají mladí muži, kteří si vybírají boty a vybavení. Kolem nich běhá původní obsluha obchodu do skladu a zpět, aby muže co nejrychleji vybavila, než odjedou na frontovou linii bránit postupu agresora.

Majitel obchodu nám ukazuje sklad, kam máme nanosít vybavení, které jsme přivezli. Neplýtváme časem a začínáme vykládat první dodávku balistických vest, helem, taktických vest, taktických rukavic, balistických brýlí, vysílaček a podobně.

Mezi nošením krabic nás občas zastaví některý z nových vojáků nebo obsluhy a ptá se, odkud jsme a proč jsme přijeli pomoci. Reakce je většinou směsicí údivu a milého překvapení. „Jo, z Česka, to je super, tam pracoval můj otec.“ Nebo: „Praha je krásné město, byl jsem tam na výletě. Tuhle pomoc vám nezapomeneme.“

Zatímco vykládáme náklad a bavíme se s lidmi, venku pofukuje ledový vítr a nepravidelně zní sirény varující před náletem. Máme zvláštní pocit, ve kterém se mísí napětí a pocit užitečnosti. Když se chystáme vykládat druhou dodávku, Andrij nás zastaví a představuje svému nadřízenému. Přijel ředitel nemocnice, kde náš kontakt pracuje. Ředitel je zároveň zastupitelem ve lvovské radě a aktivně se zapojuje do organizace obrany města. Má vliv i na formování jednotek, které odjíždějí čelit náporu nepřítele ke Kyjevu.

Ředitel nemocnice nám skrze Andrijův anglický překlad vysvětluje, že nejlepší bude rozvézt materiální pomoc ze zbylé dodávky na náborové centrum ZSU⁴ a do konkrétních kasáren ve městě. Nasedáme a sledujeme ředitelovo SUV, v němž jede i Andrij. Proplétáme se zasněženými ulicemi Lvova, kde na křižovatkách narychlo vyrostly blokposty s hlídkami vojáků a někde

4 Збройні Сили України, ukrajinsky Zbrojni Syly Ukrajiny, vytváří zkratku ukrajinské armády ZSU.

i policistů. Ředitel je očividně známá osoba, vždy u kontrolního postu jen krátce zastaví, divoce zagestikuluje rukama a ukáže na naše dvě auta. Pak šlápne na plyn a ostraha na silnici nám ochotně ukazuje volný průjezd.

Zastavujeme na hlavní ulici u kasáren. Zde zřejmě bylo už před invazí funkční náborové centrum. Kolem vchodu postávají muži, kteří se v mrazu loučí s rodinami a vstupují dovnitř, nejspíš se nechat dobrovolně odvést. Na stěně vchodu do budovy je plakát ukrajinského vojáka a vojákyně s ukrajinskou vlajkou a vrtulníkem Mi-8 v pozadí. Vystupujeme z auta a ředitel mě vybízí, ať ho následuju dovnitř. Jdu za ním a u vchodu míjím dva asi devatenáctileté kluky v uniformách a s kalašnikovy⁵ v rukou. Očividně vyjukání stojí na stráži.

Jsem z jejich pohledů trochu nervózní, evidentně nechápou, co jsme zač, a sami se ocitli v situaci plné nervů a nejisté budoucnosti. Až moc dobře si uvědomuju, že skupina nevyycvičených, mladých a vyplašených vojáků může při podezřelém chování snadno vést k životu nebezpečné situaci. Ukrajinsky neumím zatím ani slovo, takže se na kluky alespoň usměju a řeknu: „*Hello, guys.*“

Uvnitř stojí fronta mužů, kteří přišli k odvodu. Za stolem voják opisuje jejich osobní data z civilních pasů. Pan ředitel neztrácí čas a odchyťává staršího důstojníka, který na odvody dohlíží. Je to středně vysoký padesátník s kulatým obličejem a přísným výrazem. Pan ředitel s ním vede živý rozhovor, při němž ukazuje na mě a na muže u odvodu.

Po ani ne minutovém rozhovoru důstojník významně kývne hlavou a řediteli podá ruku. Následně se otočí ke dvěma vojákům držícím stráž uvnitř budovy a nařídí jim, aby šli s námi. Podle gest jsem vyrozuměl, že jim dal rozkaz, aby nám pomohli vynosit materiál.

5 Jako kalašnikov je obecně označována útočná puška AK-47 nebo její novější varianta AK-74. Jde o jednu z nejrozšířenějších dlouhých ručních zbraní světa. AK znamená Автомат Калашникова (Kalašnikovův automat). Pojmenován je po konstruktérovi Michailu Kalašnikovovi (1919–2013).

Jdeme k autům, kde máme i několik dronů DJI Mavic. Poté co vynosíme asi polovinu věcí, Andrij nás zastaví s tím, že zbytek nákladu odvezeme na další místo. Uděláme si několik fotek s vojáky a chceme vyrazit dál. Zdrží nás ale pan ředitel i Andrij, kteří očividně mají chuť pokračovat v rozhovoru.

Chápu, že mají dobrou náladu kvůli přivezené pomoci i setkání s cizinci, jimž na osudu jejich země záleží. Nemůžu však v mrazivém dopoledni, za ruchu nastupujících vojáků a přerušovaných sirén, dostat z hlavy myšlenku, že tohle je prostě skvělý vojenský cíl a měli bychom se zde zdržovat jen nezbytně nutnou dobu. Několikrát se snažím slušně naznačit našim ukrajinským přátelům, že odtud musíme rychle odjet. Pocit, že se zbytečně vystavuju nebezpečí, zažívám na Ukrajině poprvé. Bohužel ne naposledy.

Naštěstí jsem nemusel být neslušný a stačilo se jen několikrát připomenout. I tak jsme byli na místě minimálně o dvacet minut déle, než bych považoval za nezbytné. Nasedáme do aut a opakuje se zrychlený přesun městem.

Tentokrát jsme dojeli k objektu, který je pro znalého člověka jasně vojenský, ale kdokoliv jiný by ho mohl pokládat třeba za omšelou fabriku nebo sklady. Objekt mezi vysokými paneláky je obehnaný betonovými zdmi s tradičním komunistickým vzorem protlačovaných dlaždic. Mám dojem, že takhle typizovaných bylo maximálně šest vzorů, které se ve východním bloku vyráběly, a ploty pak vypadaly všude stejně.

Brána je vysoká, plechová, s neprůhlednými křídly. Nad plotem i vraty jsou oka z ostnatého drátu. Ředitel zastavuje u vrátnice. Naproti mu vyjde vojenská stráž s kalašnikovem. Muž se nejdřív tváří značně nepřátelsky a odhodlaně. Situace se změní, když se náš průvodce identifikuje. Strážný salutuje a kvapně odchází ke starému telefonu na vrátnici. Brána se po chvilce se skřípěním otevírá. Z areálu vycházejí čtyři vojáci. Andrij překládá, že jim máme dát věci, které jsme přivezli. Dovnitř hlídaného objektu s nimi ale nemůžeme. Nikdy jsem se nedozvěděl, jaká jednotka tady sídlí.